

Міністерство освіти і науки України

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНІЙ
УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять
з дисципліни «Гроші та кредит»

Харків 2018

Укладач:

доц. Вербицька В. І.

ВСТУП

Навчальна дисципліна “Гроші та кредит” належить до дисциплін циклу природничо-наукової та загальноекономічної підготовки студентів за галуззю знань “Управління та адміністрування”.

Предметом навчальної дисципліни є система грошово-кредитних відносин у суспільстві та закономірності його розвитку.

Основні задачі дисципліни зводяться до формування у студентів знань, навичок щодо сутності й ролі системи грошово-кредитних відносин в умовах переходу до економіки ринкового типу й висвітлення організації, шляхів розвитку грошових, кредитних та валютних систем й державного регулювання грошово-кредитної політики.

Метою практичних занять є перевірка засвоєння знань, отриманих шляхом опрацювання теоретичних питань із дисципліни «Гроші та кредит».

Для кожного заняття наведені план роботи, тематика рефератів та перелік питань для самоконтролю.

Для якісного опанування курсу „Гроші та кредит” студентам слід ознайомитись з матеріалом вивчаємої теми і обов’язково відповісти на наведені контрольні питання.

ТЕМА 1

СУТНІСТЬ ТА ФУНКЦІЇ ГРОШЕЙ

1. Походження грошей. Роль держави у творенні грошей.
2. Сутність грошей. Гроші як гроші і гроші як капітал.
3. Форми грошей та їх еволюція.
4. Вартість грошей.
5. Функції грошей.
6. Якісні властивості грошей.
7. Роль грошей у розвитку економіки.

Питання для самоконтролю:

1. Які існують концепції походження грошей та яка з них більш адекватна ринковій практиці використання грошей в економіці?
2. Який спосіб обміну продуктами вигідніший і зручніший для учасників ринку – у формі бартеру чи з допомогою грошей? Чому?
3. Визначте, яке з наведених нижче визначень сутності грошей є найбільш повним і правильним (і чому):
 - це законні платіжні засоби, створені державою;
 - це все те, що використовується як гроші;
 - це все те, що може слугувати загальним еквівалентом;
 - це все те, що є носієм самостійної мінової вартості, абсолютної цінності.
4. Чим гроші відрізняються від звичайного товару?
5. Причини, що зумовили демонетизацію золота.
6. Чи існує ймовірність повернення золота на роль грошового товару?
7. Які функції виконують гроші? Які існують відмінності в іноземній та вітчизняній літературі щодо кількості функцій грошей і з чим вони пов'язані?
8. У яких функціях гроші найбільше потерпають від інфляції?
9. Чим відрізняються неповноцінні гроші від повноцінних?
10. Що таке вартість грошей як грошей, на чому вона базується і в чому вона проявляється?
11. Що таке вартість грошей як капіталу і в чому вона проявляється?
12. Чому неповноцінні гроші називають ще кредитними?

13. Чи впливає статус «законних платіжних засобів» на вартість грошей і чи всі існуючі засоби платежу мають такий статус?

14. Що таке «електронні гроші»? Що у них є спільного і відмінного від паперових грошей і депозитних грошей?

15. Чим поняття ролі грошей відрізняється від поняття функції грошей? Як вони між собою пов'язані?

16. Як впливає на виробництво сама наявність грошей в економіці?

17. Як впливає на економіку зміна кількості грошей в обороті?

ТЕМА 2

ГРОШОВИЙ ОБОРОТ І ГРОШОВА МАСА, ЩО ЙОГО ОБСЛУГОВУЄ

1. Сутність та економічна основа грошового обороту.

2. Модель грошового обороту. Грошові потоки та їх балансування.

3. Структура грошового обороту за економічним змістом та формою платіжних засобів.

4. Маса грошей в обороті. Грошові агрегати та грошова база.

5. Швидкість обігу грошей.

6. Закон грошового обігу.

7. Механізм зміни маси грошей в обороті. Грошово-кредитний мультиплікатор.

Питання для самоконтролю:

1. Визначте сутність та основні риси грошового обороту. Які дискусії є в літературі з цього приводу?

2. Назвіть основні потоки грошей, по яких вони рухаються в процесі обороту. Що таке потоки втрат і потоки ін'єкцій? Чи збігаються обсяги цих двох груп потоків?

3. Які два потоки в грошовому обороті рівнозначні і повинні балансуватись?

4. Назвіть вхідні і вихідні потоки у групи суб'єктів «сімейні господарства» і поясніть, як вони балансуються.

5. Поясніть, чому у відкритій економіці наявність чистого імпорту спричиняє необхідність припливу капіталу, а чистого експорту – відпливу капіталу з країни?

6. На які три сектори можна розділити грошовий оборот за економічним змістом його потоків?

7. Який із названих запасів грошей найповніше характеризує обсяг маси грошей в обороті:

- готівка, що перебуває поза банками;
- уся готівка, емітована центральним банком;
- гроші, що перебувають на поточних рахунках у банках;
- гроші, що перебувають у розпорядженні суб'єктів

грошового обороту?

8. Чому існують два підходи до виміру маси грошей – через грошову базу і через грошові агрегати?

9. Чому в різних країнах застосовується свій набір грошових агрегатів і різне наповнення кожного з них?

10. Чи можна вважати нормальними співвідношення грошових агрегатів $M0$ і $M3$ в Україні? Якщо ні, то чому і чим таке співвідношення спричинене?

11. Який з українських грошових агрегатів виражає:

- запас найліквідніших грошей;
- запас грошей з усім спектром ліквідності, що фактично склався;
- найвужчі гроші;
- найширші гроші.

12. Чи входить до агрегату $M0$ запас готівки в касах комерційних банків? Обґрунтуйте свою відповідь.

13. Чи входить до агрегату $M3$ запас грошей, який зберігають комерційні банки на своїх коррахунках у центральному банку? Обґрунтуйте свою відповідь.

14. Чи є зміна швидкості обігу грошей самостійним фактором впливу на ринкову кон'юнктуру чи це лише механічний наслідок зміни маси грошей, коли при збільшенні маси швидкість зменшується, а при зменшенні – збільшується?

15. Коли можливо абстрагуватися від зміни швидкості обігу грошей при визначенні завдань грошово-кредитної політики, а коли не можливо?

16. Коли зростання швидкості грошей можна розцінювати як позитивне явище, а коли – як негативне?

17. Поясніть, чому при наданні банками позичок виникає грошово-кредитна мультиплікація?

18. Визначте, на яку суму зростуть за тиждень пасиви комерційного банку А за таких умов:

– у понеділок торговельна організація внесла на свій рахунок 150,0 тис. грн.;

– за рахунок і в обсязі вільного резерву, що виник, банк у вівторок надав кредит приладобудівному заводу;

– у середу завод за рахунок одержаної позички розрахувався з металобазою, що також є клієнтом банку А;

– у п'ятницю банк за рахунок нового вільного резерву і в повній його сумі надав кредит автотранспортному підприємству і переказав на його поточний рахунок. До кінця робочого дня це підприємство не використало наданої позички;

– норма обов'язкового резервування на цьому тижні становила 20 %.

ТЕМА 3

ГРОШОВИЙ РИНОК

1. Сутність та особливості функціонування грошового ринку.
2. Інституційна модель грошового ринку.
3. Структура грошового ринку.
4. Попит на гроші.
5. Пропозиція грошей.
6. Графічна модель грошового ринку. Рівновага на грошовому ринку та процент.
7. Заощадження та інвестиції в механізмі грошового ринку.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке грошовий ринок? Чому його називають умовним ринком?
2. Чим відрізняються операції купівлі-продажу на грошовому і на товарному ринках?

3. Що є інструментом купівлі-продажу на грошовому та на товарному ринках? Які види інструментів використовуються на грошовому ринку?

4. Що таке боргові і неборгові інструменти грошового ринку?

5. Чим ціна на грошовому ринку відрізняється від ціни на товарному ринку?

6. Що є спільного між грошовим і товарним ринками?

7. Хто є суб'єктами грошового ринку? Між ким забезпечують зв'язки на грошовому ринку фінансові посередники?

8. Назвіть основні групи фінансових посередників?

9. Чим характерні потоки грошей у секторі прямого фінансування грошового ринку?

10. Чим характерні потоки грошей у секторі опосередкованого фінансування?

11. Чи можуть банки працювати в секторі прямого фінансування грошового ринку?

12. Чим відрізняється грошовий ринок від ринку грошей, а ринок грошей – від ринку капіталів?

13. Що таке попит на гроші? Це явище залишку чи потоку і чому? Чим відрізняється попит на гроші від попиту на товари?

14. Чим відрізняється попит на гроші від попиту на доходи? Чи обов'язково збільшувати доходи, щоб задовольнити новий попит на гроші?

15. Що таке альтернативні грошам дохідні активи?

16. Що таке альтернативна вартість зберігання грошей? Від чого вона залежить? Яка її роль у формуванні попиту на гроші.

17. Як пов'язаний попит на гроші зі швидкістю обігу грошей?

18. На які цілі, на Вашу думку, економічні суб'єкти накопичують запас грошей? Які три мотиви накопичення грошей визнаються в економічній літературі?

19. Чим відрізняються погляди Дж. М. Кейнса і М. Фрідмана щодо мотивів накопичення грошей?

20. Як залежить попит на гроші від середнього рівня цін, фізичного обсягу валового продукту та норми процента?

21. Які ще чинники впливають на попит на гроші, крім трьох традиційних?

22. Назвіть три особливості формування попиту на гроші в Україні в сучасний період.

23. У чому полягає сутність пропозиції грошей? Чому пропозиція грошей вважається екзогенним явищем?
24. Як впливає грошова емісія банків на пропозицію грошей?
25. Які чинники можуть змінити рівень грошово-кредитного мультиплікатора як фактора впливу на пропозицію грошей?
26. Як впливає процес тінізації економіки на пропозицію грошей? Поясніть механізм цього впливу.

ТЕМА 4

ГРОШОВІ СИСТЕМИ

1. Сутність, призначення та структура грошової системи.
2. Види грошових систем та їх еволюція.
3. Державне регулювання грошового обороту і місце в ньому фіскально-бюджетної та грошово-кредитної політики
4. Грошово-кредитна політика, її цілі та інструменти.
5. Монетизація бюджетного дефіциту та валового внутрішнього продукту в Україні.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке грошова система, чим вона відрізняється від таких понять, як грошовий оборот, грошові відносини?
2. Чому грошова система визначається загальнодержавними законами?
3. Перелічіть складові грошової системи і коротко охарактеризуйте кожен з них.
4. Як поділяються грошові системи залежно від форми функціонування грошей?
5. Які ви знаєте форми металевих грошових систем?
6. Як відрізняються різновиди біметалізму?
7. Про що йдеться в законі Коперника-Грешема?
8. Назвіть форми золотого монOMETалізму.
9. Що означає поняття «класична» форма золотого монOMETалізму?
10. Як підтримувалася рівновага на грошовому ринку за умов золотомонетного стандарту?

11. Назвіть основні системи забезпечення банкнотної емісії за умов золотомонетного стандарту.
12. Дайте характеристику «новим» формам золотого стандарту.
13. Що означає та на яких засадах функціонує паперова грошова система?
14. Чому після Першої світової війни жодна країна не повернулася до класичної форми золотого монометалізму?
15. Дайте характеристику системи кредитних грошей. Чим вона відрізняється від системи паперових грошей?
16. Яка з грошових систем проіснувала довше – золотий монометалізм чи біметалізм і чому?
17. Які види золотомонетного стандарту Ви знаєте? Дайте коротку характеристику кожному з них.
18. Як запроваджувалася в оборот нова національна валюта України? У чому полягали труднощі її впровадження в оборот?
19. Що таке грошово-кредитна політика? Яке її місце в економічній політиці держави? Як вона пов'язана з грошовою системою?
20. Що є спільного і відмінного між грошово-кредитною політикою і фіскально-бюджетною політикою щодо їх впливу на розвиток економіки?
21. У чому полягають відмінності між методами прямого та опосередкованого регулювання грошового обороту?
22. Що таке стратегічні, проміжні і тактичні цілі грошово-кредитної політики? Як вони пов'язані між собою?
23. Охарактеризуйте всі інструменти грошово-кредитної політики, які використовує НБУ.
24. Що таке монетизація бюджетного дефіциту і як вона впливає на пропозицію грошей?
25. Як визначається показник монетизації ВВП і яке його економічне значення?
26. Чому в 1992 – 1996 рр. в Україні відбулася обвальна демонетизація ВВП? Які наслідки цього явища Ви знаєте?
27. Чи можлива ремонетизація економіки України шляхом прискореного зростання пропозиції грошей банками? Обґрунтуйте свою відповідь.

ТЕМА 5

ІНФЛЯЦІЯ ТА ГРОШОВІ РЕФОРМИ

1. Сутність, види та закономірності розвитку інфляції.
2. Причини інфляції.
3. Економічні та соціальні наслідки інфляції.
4. Державне регулювання інфляції.
5. Сутність та види грошових реформ.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення поняття інфляції. Які відмінності існують у трактуванні поняття інфляції?
2. Чи є відмінності в трактуванні суті інфляції кейнсіанцями і монетаристами?
3. Що таке критична точка розвитку інфляційного процесу?
4. У чому полягають причини інфляції. Чому М. Фрідман вважає, що інфляція скрізь і завжди є монетарним феноменом?
5. Чи будь-яке зростання цін є інфляцією? Чи зводиться інфляція тільки до зростання цін?
6. Що таке повзуча, галопуюча і гіперінфляція?
7. Чи завжди інфляція негативно впливає на економіку?
8. Чому в Україні інфляція набула форми стагфляції?
9. Назвіть особливості інфляції в Україні в 90-ті роки?
10. Яку роль відіграє бюджетний дефіцит у розвитку інфляції?
11. Дайте визначення поняття грошової реформи?
12. Які види грошових реформ Ви знаєте?
13. Назвіть основні особливості грошової реформи в Україні?

ТЕМА 6

ВАЛЮТНИЙ РИНОК ТА ВАЛЮТНІ СИСТЕМИ

1. Сутність валюти та валютних відносин. Конвертованість валюти.
2. Валютний ринок. Види операцій на валютному ринку.
3. Валютний курс.
4. Валютні системи та валютна політика. Особливості формування валютної системи в Україні.

5. Платіжний баланс та золотовалютні резерви в механізмі валютного регулювання.
6. Світова та міжнародна валютні системи.
7. Міжнародні ринки грошей та капіталів.

Питання для самоконтролю:

1. Чим поняття «валюта» відрізняється від поняття «гроші»?
2. Чи правомірно валюту ототожнювати з грошима у функції світових грошей? Обґрунтуйте свою відповідь.
3. Які види валют Ви можете назвати? За яким критерієм визначено кожний з видів валют, названий Вами?
4. Поясніть поняття «валютні відносини» і назвіть їх учасників (суб'єктів). Чи обмежуються валютні відносини тільки зовнішньоекономічними відносинами?
5. Що таке конвертованість валюти, які види конвертованості валюти Ви знаєте?
6. Яке економічне значення має вільна конвертованість валюти? У чому вона проявляється?
7. Чи потрібні якісь економічні передумови для вільної конвертованості валюти чи для її введення достатньо прийняти відповідний законодавчий акт?
8. Що таке валютний курс, які види валютних курсів Ви знаєте?
9. Що таке паритет купівельних спроможностей валют і чи має він зв'язок з курсом?
10. Які чинники впливають на величину валютного курсу та викликають його коливання?
11. Які види курсової політики Ви знаєте? До яких наслідків приводить кожний із напрямів курсової політики?
12. Що таке валютний ринок, які види валютних ринків Ви знаєте?
У чому полягають переваги децентралізованого валютного ринку перед централізованим?
13. Назвіть усі функції валютних ринків та види операцій, що виконуються на них.
14. Чи всі поточні операції є операціями спот?

15. У чому полягає специфіка поточних і строкових операцій, у чому переваги і недоліки кожного з цих видів операцій?

16. У чому полягає сутність операцій форвард, ф'ючерс, валютний своп, опціон?

17. Що таке валютна система, валютна політика, валютне регулювання?

18. Назвіть органи валютної політики і валютного регулювання в Україні.

19. Назвіть основні інструменти валютної політики. Чому серед них є інструменти грошово-кредитної політики?

20. Що таке валютні обмеження і коли вони широко застосовуються?

21. Що таке платіжний баланс? Які статті платіжного балансу автоматично не врівноважуються? За рахунок яких джерел здійснюється балансування платіжного балансу?

22. Що таке золотовалютні резерви, яке їх економічне призначення та склад?

23. Як здійснюється використання золотовалютних резервів для підтримання платоспроможності резидентів України на світовому ринку та для впливу на внутрішню вартість національних грошей?

24. У чому полягає специфіка золота як резервного активу? Які воно містить у собі ризики?

25. Що таке Ямайська валютна система? Поясніть механізм її функціонування.

26. Що таке СДР? На яких основах вона функціонує?

27. Для чого створений Європейський центральний банк?

28. Що таке євро? Які цілі введення в оборот євро?

29. Визначте поняття та основні елементи світової та міжнародної валютних систем.

30. Чим відрізняються Бреттон-Вудська та Ямайська валютні системи?

31. Які причини розпаду Бреттон-Вудської валютної системи?

32. Які перспективи Європейського валютного (монетарного) союзу?

33. Визначте поняття та економічну сутність валютного курсу.

34. Як визначався валютний курс за умов золотого стандарту?

35. Які ви знаєте сучасні типи режимів валютних курсів?

36. Як визначається паритет купівельної спроможності валют?

37. Якими методами здійснюється регулювання валютних курсів?

38. У чому різниця між поняттями «міжнародний ринок грошей» та «міжнародний ринок капіталів»?

39. Що означають поняття «євроринок», «євровалюта», «євродолари»?

40. Що таке міжнародний ринок грошей? Які його основні інструменти?

41. Що таке міжнародний ринок капіталів? Які його основні інструменти?

ТЕМА 7

КІЛЬКІСНА ТЕОРІЯ ГРОШЕЙ І СУЧАСНИЙ МОНЕТАРИЗМ

1. Класична кількісна теорія грошей.
2. Неокласичний варіант кількісної теорії грошей.
3. Внесок Дж. М. Кейнса у розвиток кількісної теорії грошей.
4. Сучасний монетаризм як напрям розвитку кількісної теорії грошей.
5. Сучасний кейнсіансько-неокласичний синтез у теорії грошей.

Питання для самоконтролю:

1. Які основні положення монетаристської теорії грошей, у чому її відмінність від абстрактної теорії грошей?

2. У чому полягає сутність кількісної теорії грошей та її внутрішня єдність з номіналістичною теорією? Які напрями в кількісній теорії грошей Ви запам'ятали?

3. Які соціально-економічні події в історії Європи послугували базою для формування ідеї кількісної теорії грошей?

4. У чому полягають основні постулати класичної кількісної теорії грошей?

5. У чому полягає сутність «рівняння обміну» і хто його сформулював? Чому воно вважається найбільш виразним виявом кількісної теорії грошей?

6. До якого з напрямів кількісної теорії можна віднести американського економіста І. Фішера і чому?

7. Що нового вніс у кількісну теорію український економіст М. Туган-Барановський?

8. Який новий напрям у монетаристській теорії започаткував М. Туган-Барановський? Як назвав він свою теорію грошей?

9. Чим відрізнявся підхід «кембриджської школи» до аналізу кількісного фактора від класичної кількісної теорії І. Фішера?

10. У чому полягали принципові відмінності кейнсіанського підходу до вивчення монетарного механізму економічного регулювання від підходів представників класичної школи?

11. Як можна формалізувати «передатний механізм» впливу грошей на реальну економіку в кейнсіанському трактуванні, в чому його новизна та недоліки?

12. Чому кейнсіанська доктрина має внутрішню інфляційну спрямованість?

13. Які події в соціально-економічному житті Європи сприяли появі кейнсіанства і які – його послабленню?

14. У чому полягає відмінність підходів до економічного регулювання представників сучасного монетаризму від підходів кейнсіанців?

15. У чому полягає «грошове правило» М. Фрідмана?

16. Що спричинило появу доктрини «сучасного монетаризму»?

17. У чому виявляється зближення позицій монетаристів і кейнсіанців та чи можливий їх синтез з позицій практики економічного регулювання?

18. На якому етапі перехідного періоду економічна та монетарна політики в Україні більше відповідали канонам кейнсіанської концепції і на якому – канонам монетаристської концепції? У чому ця відповідність проявлялась?

ТЕМА 8

НЕОБХІДНІСТЬ ТА СУТНІСТЬ КРЕДИТУ

1. Загальні передумови та економічні чинники, що обумовлюють необхідність кредиту.

2. Сутність та структура кредиту.

3. Теоретичні концепції кредиту.

4. Стадії та закономірності руху кредиту. Принципи кредитування.

Питання для самоконтролю:

1. Що є загальноекономічною причиною необхідності кредиту?
2. Які передумови виникнення кредитних відносин?
3. Яку абстракцію застосовуємо для того, щоб довести, що необхідність у кредиті залежить від коливань у джерелах формування капіталу?
4. Яка суперечність вирішується з допомогою кредиту?
5. У чому сутність кредиту? Які існують дискусії щодо сутності кредиту?
6. За якими ознаками відносини між економічними суб'єктами можна віднести до кредитних?
7. Що є спільного між кредитом та грошима, кредитом та фіскально-бюджетними відносинами?
8. Які існують сутнісні відмінності між кредитом та грошима?
9. У чому полягають сутнісні відмінності між кредитом та фіскально-бюджетними відносинами?
10. Що таке структура кредиту, які її елементи?
11. Кредит – явище статички чи динаміки? Обґрунтуйте свою відповідь.
12. Які стадії Ви можете виділити у відтворювальному русі кредиту?
13. Назвіть основні закономірності руху кредиту на мікро- і на макрорівнях.
14. Назвіть основні принципи організації кредитних відносин.

ТЕМА 9 ВИДИ, ФУНКЦІЇ ТА РОЛЬ КРЕДИТУ

1. Форми, види та функції кредиту.
2. Характеристика основних видів кредиту.
3. Економічні межі кредиту.
4. Позичковий процент.
5. Роль кредиту в розвитку економіки.
6. Розвиток кредитних відносин в Україні в перехідний період.

Питання для самоконтролю:

1. У чому полягають розбіжності у трактуванні форм і видів кредиту, що мають місце в літературі?
2. За якими критеріями правомірно виділяти форми і види кредиту? Чи можуть бути однаковими критерії для класифікації форм і видів?
3. Які форми кредиту Ви можете виділити і чому?
4. Які види кредиту Ви можете назвати і за якими критеріями вони виділені?
5. Чим різняться поняття «банківський кредит» і «державний кредит», «банківський кредит» і «споживчий кредит», «забезпечений кредит» і «комерційний кредит»?
6. Яка функція кредиту є найбільш визнаною в економічній літературі?
7. Чи погоджуєтеся Ви з виокремленням емісійної функції кредиту? У чому слабкість позиції захисників цієї функції?
8. Які дискусії ведуться щодо контрольної функції кредиту? Чому більш правомірно виділити контрольну-стимулюючу функцію?
9. Чим обмежується надання комерційного кредиту?
10. Як класифікується банківський кредит?
11. Ким надається споживчий кредит?
12. У чому полягає призначення меж кредиту і чим вони визначаються?
13. Чому процент є економічною категорією?
14. Яку роль відіграє кредит у розвитку економіки?
15. Якими рисами характеризується розвиток кредиту в період переходу України до ринкових відносин?

ТЕМА 10 ФІНАНСОВІ ПОСЕРЕДНИКИ ГРОШОВОГО РИНКУ

1. Сутність, призначення та види фінансового посередництва.
2. Банки як провідні суб'єкти фінансового посередництва. Функції банків.
3. Банківська система: сутність, принципи побудови та функції. Особливості побудови банківської системи в Україні.

4. Небанківські фінансово-кредитні установи.

Питання для самоконтролю:

1. Чи всіх посередників грошового ринку можна назвати фінансовими? Чим характерна діяльність фінансових посередників?

2. У чому полягають економічне призначення та переваги фінансового посередництва?

3. Яка з наведених класифікацій фінансових посередників найбільш повно характеризує їх склад:

- центральний банк, комерційні банки, фінансові компанії;
- комерційні банки, небанківські фінансові посередники;
- банківські фінансові посередники, небанківські фінансові посередники.

4. Яка з наведених характеристик банку є правильною і чому:

- банк – це фінансовий посередник грошового ринку;
- банк – це підприємство, що продукує і поставляє на ринок кредит;
- банк – це і фінансовий посередник, і кредитне підприємство.

5. Чи всі види банків виконують посередницьку функцію на грошовому ринку?

6. Що таке базові операції банку і чому банківське законодавство не дозволяє їх виконувати небанківським фінансовим посередникам і одночасно дозволяє банкам виконувати небазові операції.

7. Як можна відрізнити спеціалізований банк від небанківської фінансово-кредитної установи?

8. Що таке банківська система? Чи відрізняються функції і призначення банківської системи від функцій і призначення окремих банків?

9. Назвіть родові ознаки банківської системи, які властиві й іншим подібним системам?

10. Назвіть специфічні ознаки банківської системи, які відрізняють її від інших подібних систем?

11. Визначте рису, властиву банківській системі України:

- це монобанк;
- це дворівнева система;
- це трирівнева система.

12. Чи в усіх країнах усі банки другого рівня називаються комерційними банками? Якщо ні, то якими ще можуть бути банки другого рівня? Що значить вираз «ділові банки»?

13. Чи зберігають комерційні банки економічну самостійність у строго централізованій банківській системі?

14. Визначте, на яких фінансових посередників поширюється вимога обов'язкового резервування:

- на центральні банки;
- на інвестиційні банки та страхові компанії;
- на комерційні банки;
- на універсальні банки;
- на банки другого рівня;
- на всі банки.

І чому?

15. Визначте, до яких класифікаційних груп можна віднести таких небанківських фінансових посередників:

- кредитні товариства;
- інвестиційні фонди, інвестиційні банки;
- компанії страхування життя;
- ломбарди;
- лізингові компанії.

16. До якої категорії слід відносити інвестиційні банки – до банків чи до небанківських фінансових посередників і чому?

17. Чому для практики так важливо правильно визначити, що таке банк?

18. У чому проявляється незавершеність формування банківської системи України?

19. У чому полягає функціональна відмінність інвестиційних фондів від фінансових компаній?

20. Що стримує розвиток кредитної кооперації (спілок, товариств) в Україні?

ТЕМА 11

ЦЕНТРАЛЬНІ БАНКИ

1. Призначення, статус та основи організації центрального банку.

2. Основні напрями діяльності центрального банку.

3. Походження та розвиток центральних банків.
4. Становлення центрального банку в Україні.

Питання для самоконтролю:

1. У чому полягає економічне призначення центрального банку?
2. Яким чином центральний банк бере участь у формуванні безготівкової грошової маси?
3. Які чинники визначають співвідношення обов'язкових і надлишкових резервів комерційних банків?
4. Які чинники визначають співвідношення готівкової грошової маси і безготівкової?
5. У чому полягає особливість статусу центрального банку?
6. Які аргументи можна привести «за» і «проти» незалежності центрального банку у визначенні та реалізації грошово-кредитної політики?
7. У чому проявляються істотні зміни, яких зазнала емісійна функція центрального банку у ХХ ст.?
8. Призначення кредитів центрального банку.
9. Охарактеризуйте основні способи рефінансування центральним банком комерційних банків.
10. Які методи фінансування дефіциту державного бюджету використовують уряди країн? Які наслідки має їх використання для економіки?
11. Чи є для центральних банків розвинених країн звичайними операції з купівлі державних цінних паперів на первинному ринку? Обґрунтуйте свою відповідь.
12. Чи в усіх країнах світу центральний банк є єдиним органом нагляду за діяльністю комерційних банків? Які аргументи можна привести «за» і «проти» здійснення центральним банком нагляду за діяльністю комерційних банків?
13. Чим відрізняються превентивні заходи впливу, які застосовують регулятивно-наглядові органи до комерційних банків від протекційних?
14. Причини виникнення емісійних банків.
15. Причини і шляхи створення центральних банків.

16. Які банки виникли раніше — комерційні чи центральні? Обґрунтуйте свою відповідь.

17. Охарактеризуйте відносини НБУ з органами державної влади.

18. Що спільного і чим суттєво відрізняються операції комерційних банків від операцій центральних банків?

ТЕМА 12

КОМЕРЦІЙНІ БАНКИ

1. Поняття, призначення та класифікація комерційних банків.
2. Походження та розвиток комерційних банків.
3. Основи організації та специфіка діяльності окремих видів комерційних банків.
4. Пасивні операції банків.
5. Активні операції банків
6. Розрахунково-касове обслуговування клієнтів.
7. Банківські послуги.
8. Стабільність банків і механізм її забезпечення.
9. Особливості становлення і розвитку комерційних банків в Україні.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке комерційний банк?
2. За якими ознаками класифікуються комерційні банки?
3. Коли виникли комерційні банки?
4. Етапи розвитку комерційних банків.
5. Функції комерційних банків.
6. Операції комерційних банків.
7. Спеціалізовані комерційні банки, специфіка їх діяльності.
8. У чому сутність пасивних операцій банків?
9. Склад власного капіталу комерційного банку.
10. Статутний фонд комерційного банку і порядок його формування.
11. З чого складаються депозитні ресурси комерційних банків?
12. Що належить до позичених коштів комерційних банків?
13. Кредитування комерційних банків центральним банком.

14. Як оформляються міжбанківські кредити?
15. У чому сутність активних операцій банків?
16. На яких умовах здійснюється банківське кредитування позичальників?
17. Які форми рахунків використовують банки при кредитному обслуговуванні клієнтів?
18. Що таке ліміт кредитування і кредитна лінія?
19. Що таке кредитний ризик?
20. Які існують засоби запобігання кредитному ризику?
21. Які існують форми забезпечення повернення кредиту?
22. Що таке кредитоспроможність позичальника?
23. Яким вимогам повинно відповідати забезпечення кредиту?
24. Процентна ставка за банківськими кредитами.
25. Що таке банківські інвестиції?
26. Які ризики притаманні банківським інвестиціям?
27. Які цілі інвестиційних операцій комерційних банків?
28. Які існують форми міжгосподарських розрахунків?
29. Принципи організації грошових розрахунків в Україні.
30. У чому полягає касове обслуговування банком своїх клієнтів?
31. Документальне оформлення приймання і видачі готівки банком.
32. Організація касової роботи в комерційному банку.
33. Визначення банківських послуг.
34. За якими ознаками класифікуються банківські послуги?
35. Що таке гарантійні послуги?
36. Трастові послуги банків.
37. Складові банківської стабільності.
38. Регламентація капіталу комерційних банків.
39. Регламентація банківської ліквідації.
40. Регламентація банківських ризиків.
41. Прибутковість банку і показники її вимірювання.
42. Становлення комерційних банків в Україні.
43. Розвиток комерційних банків в Україні.

ТЕМА 13

МІЖНАРОДНІ ВАЛЮТНО-КРЕДИТНІ УСТАНОВИ ТА ФОРМИ ЇХ СПІВРОБІТНИЦТВА З УКРАЇНОЮ

1. Міжнародний валютний фонд і його діяльність в Україні.
2. Світовий банк.
3. Регіональні міжнародні кредитно-фінансові інституції.
4. Європейський банк реконструкції та розвитку.
5. Банк міжнародних розрахунків.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке міжнародні валютно-кредитні установи та яке їх призначення?
2. Що означає «принцип обумовленості»?
3. Як формується капітал МВФ?
4. Які основні типи програм використовує МВФ у відносинах з Україною?
5. Які інституції входять до Групи Світового банку?
6. Як формуються ресурси МБРР?
7. Дайте характеристику міжнародним регіональним валютно-кредитним організаціям.
8. Які проекти кредитує МБРР в Україні?
9. Які цілі створення ЄБРР? Основні напрями його співробітництва з Україною.
10. Охарактеризуйте основні інструменти фінансування, що застосовує у своїй діяльності ЄБРР?
11. У чому полягає специфіка Банку Міжнародних розрахунків?
12. Які основні функції виконує Банк Міжнародних розрахунків?

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Перші гроші.
2. Історія металевих грошей.
3. Гроші Стародавньої Русі.
4. Історія гривні.

5. Паперові гроші.
6. Електронні гроші.
7. Проблеми реалізації вимог закону грошового обігу в Україні.
8. Функціональні форми грошей в Україні та в інших країнах.
9. Банківська статистика щодо грошової маси в Україні.
10. Попит на гроші.
11. Пропозиція грошей.
12. Створення і розвиток грошової системи України.
13. Особливості інфляції в Україні.
14. Інфляція и антиінфляційна політика.
15. Особливості проведення грошової реформи в Україні.
16. Альтернативні концепції інфляції.
17. Міжнародний ринок грошей та міжнародний ринок капіталів.
18. Механізм функціонування Ямайської валютної системи.
19. Бреттон-Вудська валютна система, причини її розпаду.
20. Регулювання валютних курсів.
21. Грошово-кредитна політика України в перехідний період у світлі монетаристської теорії.
22. Кейнсіанська парадигма у розвитку теорії грошей.
23. Банки Стародавнього світу.
24. Гроші, банки та війни.
25. Банківська система царської Росії.
26. Банківська справа в радянський період.
27. Особливості побудови банківської системи в Україні.
28. Становлення центрального банку в Україні.
29. Особливості становлення і розвитку комерційних банків в Україні.
30. Міжнародний валютний фонд у системі валютного регулювання.
31. Діяльність Міжнародної асоціації розвитку.
32. Міжнародна фінансова корпорація.
33. МБРР в Україні.
34. Основні напрями співробітництва ЄБРР з Україною.
35. Чорноморський банк торгівлі та розвитку.
36. Функції Банку Міжнародних розрахунків.
37. Власна тема (обирається по домовленості з викладачем курсу).

ЛІТЕРАТУРА

1. Адамик Б.П. Національний банк і грошово-кредитна політика: Навч. посіб. — Тернопіль: Карт-бланш, 2002. — 278 с
2. Банки и банковское дело: Учебн.пособие / Под ред. И.Т.Балабанова. - СПб.: Питер, 2001.-256 с.
3. Банківська енциклопедія/Під ред. д.ек.н. проф. Мороза А.І. — К.: Фірма “Ельтон”, 1993. — 328 с.
4. Боринець СЯ. Міжнародні валютно-фінансові відносини: Підручник. — 3- є вид., стер. — К.: Тов-во "Знання", КОО, 2001. — 305 с.
5. Булеєв І.П., Пілецька С.Т., Коритько Т.Ю., Гаврікова А.В. Гроші та кредит. Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2007. — 120 с.
6. Гальчинський А.С. Теорія грошей. — К.: Основи, 1998. — 415 с.
7. Гальчинський, Анатолій. Теорія грошей: Навч. посібник. - К.: Видавництво Соломії Павличко "Основи", 2001. - 411 с.
8. Гроші /Упоряд., авт. Вступ. Ст А.А. Чухно. - К.: Україна, 1997. - 510 с. - Рос.
9. Гроші та кредит у схемах і таблицях. Навчальний посібник / Т.В.Семко, М.В.Руденко. - Київ: Центр навчальної літератури, 2006. — 158с.
10. Гроші та кредит. Підр. / А.І. Щетинін. — К.: Центр навчальної літератури, 2006. — 432с.
11. Гроші та кредит: Підручник / За ред. проф. Б.С. Івасіва. — Тернопіль: Карт-бланш, 2000. — 510 с.
12. Гроші та кредит: Підручник. — 3-тє вид., перероб. і доп. /М.І. Савлук, А.М. Мороз, М.Ф. Пуховкіна та ін., За заг. ред. М.І. Савлука. — К.: КНЕУ, 2002. — 598 с.
13. Гроші, банки та кредит: у схемах і коментаріях: Навч. посіб. / За ред. Б. Л. Луціва. — Тернопіль: Карт-бланш, 2000. — 225 с.
14. Денисенко М.П. Гроші та кредит у банківській справі. Навчальний посібник. — К.: Алерта, 2004. — 478с.
15. Деньги и регулирование денежного обращения: теория и практика / Под ред. Л.Н. Красиной. — М.: Фин. и стат., 2002. — 220 с.

16. Долан Э. Дж. и др. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика/Пер. с англ. В. Лукашевича и др.; Под общ. ред. В. Лукашевича, М. Ярцева. – С-Пб.: АОЗТ «Санкт-Петербург оркестр», 1994. – 496 с.
17. Долан Э.Дж., Линдсей Д. Макроэкономика/Пер. с англ. В. Лукашевича и др.; Под общ. ред. Б. Лисовика и др. – С-Пб.: АОЗТ «Литера плюс», 1994. – 736 с.
18. Загородій А.Т., Вознюк Г.А. Дизайн і захист грошових знаків України. - Київ, 2000. - 112с.
19. Загородній А.Т., Вознюк Г.А. Гроші. Валюта. Валютні цінності. Термінологічний словник. - Львів: БаК, 2000. - 184 с.
20. Золотов А.Ф. Международные валютно-кредитные отношения: Курс лекций. - К.: МАУП, 2001. - 112 с.
21. Іванов В.М., Софіщенко І.Я, Грошово-кредитні системи зарубіжних країн. - Київ. 2001.-272 с.
22. Ковальчук А.Т. Фінансовий словник – К.: Знання, 2005. – 287 с.
23. Кочетков В.М. Гроші та кредит: Навч.-метод, посіб. — / В.М. Кочетков, Д.Г. Сироцинський, Н.Ю. Андрушко.— К.: Вид. Європ. ун-ту, 2002. — 84 с.
24. Лагутін В.Д. Гроші та грошовий обіг: Навч. посіб. - 3-тє вид., стер. - К.: Т-во "Знання", КОО, 2001. - 181 с.
25. Лагутін В.Д. Кредитування: теорія і практика: Навч. посіб. - 3-тє вид., перероб. і доп. - К.: Т-во "Знання", КОО, 2002. - 215 с. - (Вища освіта ХХІ століття).
26. Мэнкью Н.Г. Макроэкономика. Пер. с англ. – М.: Изд-во МГУ, 1994. – 736 с.
27. Общая теория денег и кредита: Учебник/Под ред. проф. Е.Ф.Жукова. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1995. – 304 с.
28. Положення Національного банку України «Про кредитування».
29. Савлук М.І. Міжнародні розрахунки та валютні операції: Навч. посіб. /О.І. Береславська, О.М. Наконечний, М.Г. Пясецька та ін.; За ред. М.І. Савлука. — К.: КНЕУ, 2002. — 393 с.
30. Шелудько В.М. Фінансовий ринок: Навч. посіб. — 2-е вид. випр. і доп. — К.: Знання-Прес, 2003. — 535 с.